

Marinehistorisk Tidsskrift

AUGUST - OKTOBER 1974

7. ÅRGANG

NR. 3&4

MARINEHISTORISK TIDSSKRIFT
august-oktober 1974, 7.årg.3-4

Udgives af
Marinehistorisk Selskab
Selskabet Fregatten Jyllands
Venner og Selskabet Orlogs-
museets Venner

Redaktion og ekspedition:
Cand.mag.Hans Chr. Bjerg
Jellerød Have 117
2980 Kokkedal, tlf. (01)86 18 28

Udsendes
4 gange om året til medlem-
merne af de tre udgivende
selskaber

Abonnement
kan tegnes gennem de udgiver-
ne af de selskaber eller ved hen-
vendelse til ekspeditionen

Eftertryk
med kildeangivelse tilladt

Forsiden
Uniformstegning for general-
adjutant i Sætetaten 1792.
Rigsarkivet

MARITIM HISTORIE OG
MILITÆRHISTORIE

Vi bruger normalt ordet marine-
historie i betydningen orlogs-
flådens historie i videste for-
stand. Denne indeholder to ho-
vedaspekter, der henholdsvis
udgør en del af den maritime
og den militære historie. En-
hver, der beskæftiger sig med
marinehistorisk forskning, el-
ler som interesserer sig for
marinehistorie, må nødvendig-
vis gøre sig dette forhold
klart. I de foregående numre
af tidsskriftet har der været
bragt meddelelser om de bestræ-
belser, der er igang for at ko-
ordinere den maritime historie-
forskning, og som Marinehisto-
risk Selskab i øvrigt har væ-
ret aktiv i. Det er derfor også
naturligt, når tidsskriftet
i dette nummer bringer oplys-
ninger om et nystartet Militær-
historisk Kontaktudvalg. For
marinehistorikeren er det en
nødvendighed at hente inspira-
tion og samtidig bidrage til
koordination inden for begge
de nævnte områder.

HANS CHRISTIAN BJERG

MARINESTABENS HISTORISKE KONSULENT

Arkivar, cand.mag. Hans Christian Bjerg har efter aftale
med Chefen for Søværnet stillet sig til rådighed som Marine-
stabens historiske konsulent.

Konsulenten skal virke som rådgiver i sager af historisk
karakter, herunder søværnets museums-samlinger, deltagelse i
det fællesnordiske militærhistoriske samarbejde og søværnets
heraldik, når der er historisk baggrund. Han skal også udar-
bejde eller godkende historiske redegørelser, der støttes el-
ler udsendes af Marinestaben.

Marinestabens historiske konsulent overtager indtil videre
de funktioner og beføjelser, som har været tillagt lederen af
Marinestabens historiske Sektion, og han er til rådighed for
søværnets myndigheder i spørgsmål af historisk interesse. Kon-
sulentens postadresse er Marinens Bibliotek.

(Fra "Søværnsorientering" 27/74-16 AUG 74)

SELSKABET ORLOGSMUSEETS VENNER

Referat af generalforsamling, onsdag den 29. maj 1974
kl. 17.00 på Orlogsmuseet.

Generalkonsul Preben Harhoff bød velkommen, og meddelte, at han havde påtaget sig at møde som stedfortræder for formanden, direktør Frantz Harlang, der var blevet opholdt af et vigtigt møde.

Som dirigent foreslog styrelsen advokat Ole Hald, der valgtes og konstaterede, at generalforsamlingen var lovligt indkaldt, jfr. vedtægternes § 5, stk. 1.

Ad. pkt. 1 på dagsordenen: FORMANDENS BERETNING FOR 1973.

I formandens sted aflagde generalkonsul Preben Harhoff beretning for 1973 og oplyste herunder, at Selskabet pr. 1. januar talte 555 medlemmer samt, at man til museets drift i 1973 havde ydet tilskud på kr. 80.000,-. Vedr. Selskabets medlemsarrangementer oplystes det, at det i foråret planlagte foredrag ikke havde kunnet gennemføres, og at man til efteråret ville søge et besøg på Samlingerne på Valdemars Slot gennemført.

Ad. pkt. 2 på dagsordenen: REGNSKABSAFLÆGGELSE FOR 1973.

Direktør B. Munthe Morgenstierne aflagde regnskab for 1973, og generalforsamlingen meddelte herefter enstemmig bestyrelsen decharge for beretning og for regnskab for 1973.

I tilknytning til regnskabet stillede kommandør Mørch spørgsmål vedr. den i balancen skete hensættelse til køb af model kr. 1000,-. Munthe Morgenstierne oplyste, at det drejer sig om fremstilling af en model af typen fløjte, men at man indtil videre med direkte tilskud havde ment at kunne yde Orlogsmuseet den mest værdifulde støtte.

Direktør Friisager forespurgte, hvad bestyrelsen havde foretaget sig for at søge skattemæssig fradragsret for Selskabet og henstillede, at man søgte en sådan tilladelse opnået hos myndighederne, idet dette ville medføre en væsentlig forøgelse af Selskabets muligheder for at modtage tilskud. Direktør Munthe Morgenstierne lovede, at sagen ville blive taget op af bestyrelsen.

Advokat Ole Hald meddelte, at bestyrelsen havde stillet følgende forslag:

Følgende medlemmer, der afgår efter tur, foreslås genvalgt:

Generalkonsul Preben Harhoff

Direktør Vincent Petersen

Direktør Schou-Petersen

Som nye medlemmer af bestyrelsen foreslås valgt:

Kontreadmiral H. Marius Petersen

Advokat Niels Arthur Andersen

Der forelå ikke fra generalforsamlingen andre forslag til valg til bestyrelsen.

De af bestyrelsen foreslåede valgtes enstemmigt.

Ad. pkt. 4 på dagsordenen: VALG AF REVISOR.

Sentralanstalten for Revision genvalgtes enstemmigt.

Ad. Pkt. 5 på dagsordenen: EVENTUELT.

Ingen begærede ordet.

UDEN FOR DAGSORDENEN.

Direktør B. Munthe Morgenstierne gav en redegørelse for Orlogsmuseets virksomhed.

Efter redegørelsen stillede direktør Aschengreen spørgsmål vedr. kontrakten mellem Valdemars Slots ejer og Orlogsmuseet. Direktør Munthe Morgenstierne redegjorde for kontrakten samt for det budget, man har lagt for aktiviteterne på Valdemars Slot, og oplyste herunder, at Svendborg Kommune og Fyens Amtskommune hver har garanteret 1/3 af det eventuelle driftsunderskud.

Direktør Friisager spurgte, om der, som det rygtevis har forlydt, har været problemer med Søværnet med hensyn til udlån af genstande til museet. Munthe Morgenstierne oplyste, at der har været problemer, men at man fra komiteens side nærer det største håb om, at sådanne problemer vil kunne blive bragt ud af verden.

B. Munthe Morgenstierne rettede en varm tak til museets medarbejdere som havde ydet en stor arbejdsindsats ved indretning af museets nyopstilling "FRA EGESKOV TIL ORLOGSSKIB".

Hr. Bøgh redegjorde for eventuelle andre muligheder for Or-

logsmuseets placering end Nyholm-projektet, herunder Bådsmandsstræde og arealet fra Toldboden til Skt. Annæ Plads.

Direktør Friisager forespurgte, om man har overvejet alternativet til Nyholm-projektet.

Munthe Morgenstjerne gav udtryk for sit personlige syn på de fremtidige muligheder for placering af Orlogsmuseet, og redegjorde herunder for, hvorfor komiteen har valgt at koncentrere sig om Nyholm-projektet, som i indeværende år er blevet udarbejdet af et udvalg, hvori bl.a. Nationalmuseet og Handels- og Søfartsmuseet på Kronborg var repræsenteret. Han henviste til den skæbne, som ved rømning af militære anlæg kan ramme sådanne Milieu'er med disses fredede bygninger og meddelte, at udvalgets arbejde var udsprunget af tanken om, såfremt en hel eller delvis rømning af Søværnet skulle blive aktuel, da i rette tid at få skabt et projekt, som kunne danne oplæg til sikring af dette værdifulde områdes bevaring og anvendelse til kulturhistoriske formål.

Generalkonsul Preben Harhoff afsluttede generalforsamlingen med en tak til spørgerne og de fremmødte medlemmer for den viste interesse.

Generalforsamlingen blev hævet kl. 17.30, hvorefter mødets deltager besøgte nyopstillingen "FRA EGESKOV TIL ORLOGSSKIB".

Som dirigent
Ole Hald /B.Munthe Morgenstjerne
Sekretær

NOTER FRA FREGATTEN "JYLLAND"

I den forløbne sommersæson har der været ialt 49.627 besøgende på fregatten i Ebeltoft. Entré-indtægten har været 113.000 kroner.

I samme forløbne sæson er der på fregatten blevet uddelt en ny brochure, som Selskabet "Fregatten Jyllands Venner" har fået foræret af Dansk Esso A/S. Den indeholder en kort redegørelse for fregatten og dens historie på dansk, engelsk og tysk. Brochuren vil udfylde et udtalt behov, idet det er en kendsgerning, at en stor del af de fregat-besøgende i sommerens løb er udlændinge.

Et arbejdsudvalg bestående af tre medlemmer af bestyrelsen for Selskabet "Fregatten Jyllands Venner" har efter afslutning af sæsonen foretaget omfattende ændringer og forbedringer af fregattens forfølningsarrangement.

ORLOGSMUSEET - SAMLINGERNE PÅ VALDEMARS SLOT

Den 15.februar 1974 overdrog Valdemars Slots ejer, Niels baron Luel-Brockdorff, det store slotskompleks med størstedelen af indbo samt park i Orlogsmuseets varetægt. Den 26.juli åbnedes samlingerne for offentligheden. I Marinehistorisk Tidsskrift har der tidligere været givet oplysninger vedrørende de organisatoriske rammer for Orlogsmuseets drift af samlingerne på Valdemars Slot.

Med sin virksomhed på Valdemars Slot, der i 1678 blev erhvervet af vor berømteste flådechef, general-admiral-lieutenant Niels Juel, søger Orlogsmuseet dels at bevare et dansk herregårdsmiljø så uændret som muligt for efterverdenen, dels at belyse Niels Juels liv og orlogsflåden på hans tid.

Med størstedelen af slottets indbo og den enestående portrætsamling bevaret på stedet, fremtræder interiørerne derfor stort set uændret, siden slottets sidste beboer, lensbaron Luel-Brockdorff i 1972 fraflyttede bygningen, som siden Niels Juels overtagelse har været hjem for ham selv og hans direkte efterkommere. Med modeller og billeder m.v. overført fra Orlogsmuseet og med de mange personlige minder om admiralen, som slottet rummer, er den maritimhistoriske udstilling bygget op.

I slottets søndre længe vil museets fornemme kongechalupper inden for den nærmeste fremtid blive udstillet, mens den nordre længe på et senere tidspunkt vil blive rammen om årligt skiftende udstillinger.

Det er, som det fremgår af forordet i museets katalog "Orlogsmuseets håb, at Valdemars Slot i sin nye skikkelse og som et led i dansk kulturhistorisk formidling vil blive til nytte og til glæde for manges museumsgæst".

Åbningstiderne for Samlingerne på Valdemars Slot:

1.januar - 14.april	søn- og helligdage	kl. 13-16
15.april - 14.juni	lør-, søn- og helligdage	kl. 11-16
15.juni - 15.september	alle dage	kl. 10-18
16.sept. - 31.oktober	lør., sønd.samt okt-ferien	kl. 11-16
1.nov - 31.december	søn- og helligdage	kl. 13-16

Omvisning efter aftale med slotsfogeden, tlf.(09) 22 50 85.

H.M.S. ANHOLT
EN EPISODE FRA NAPOLEONSKRIGENE
af
REGINALD SPINK

Vinteren 1808-09 var streng, selv for Skandinavien. Der var hård frost og bidende vinde i mange måneder. I januar 1809 var de indre danske farvande tilfrosset, og Kattegat, Østersøens "ærme", var fyldt med drivende pakis. Endelig, natten mellem den 4. og 5. januar, steg vindstyrken til storm, og selve Kattegat blev isdækket. H.M.S. PROSELYTE, som siden oktober 1808 havde været stationeret ved Anholt som fyrskib (efter i februar at være blevet udrustet til Østersøen som mortar- eller bombarderskib), blev beskadiget og sprang læk, roret gik tabt og agterstavnen blev svært medtaget. Næste morgen besluttede chefen, Captain H.J. Lyford, at forlade skibet og til fods at begive sig til den fjendtlige ø, 13 kilometer tværs over isen.

For England havde det været endnu en bekymringsfuld vinter. Den allierede koalition var smuldret bort på grund af en række franske sejre: Ulm og Austerlitz, Jena og Auerstadt. Napoleon, som nu kontrollerede et større område end nogen hersker i Europa siden det Hellige Romerske Riges storhedstid, havde dikteret sit kontinentalsystem med modblokade mod England. England stod nu alene med undtagelse af den eneste tilbageværende allierede, Sverige. Danmark, som havde været allieret med Frankrig siden en misforstået engelsk præventiv aktion mod flåden ved København i 1807, havde slukket fyrene og inddraget sømærkerne. Dette var grunden til, at PROSELYTE havde fået til opgave at yde navigationshjælp til de engelske og svenske skibe, som stadig handlede på Østersøen.

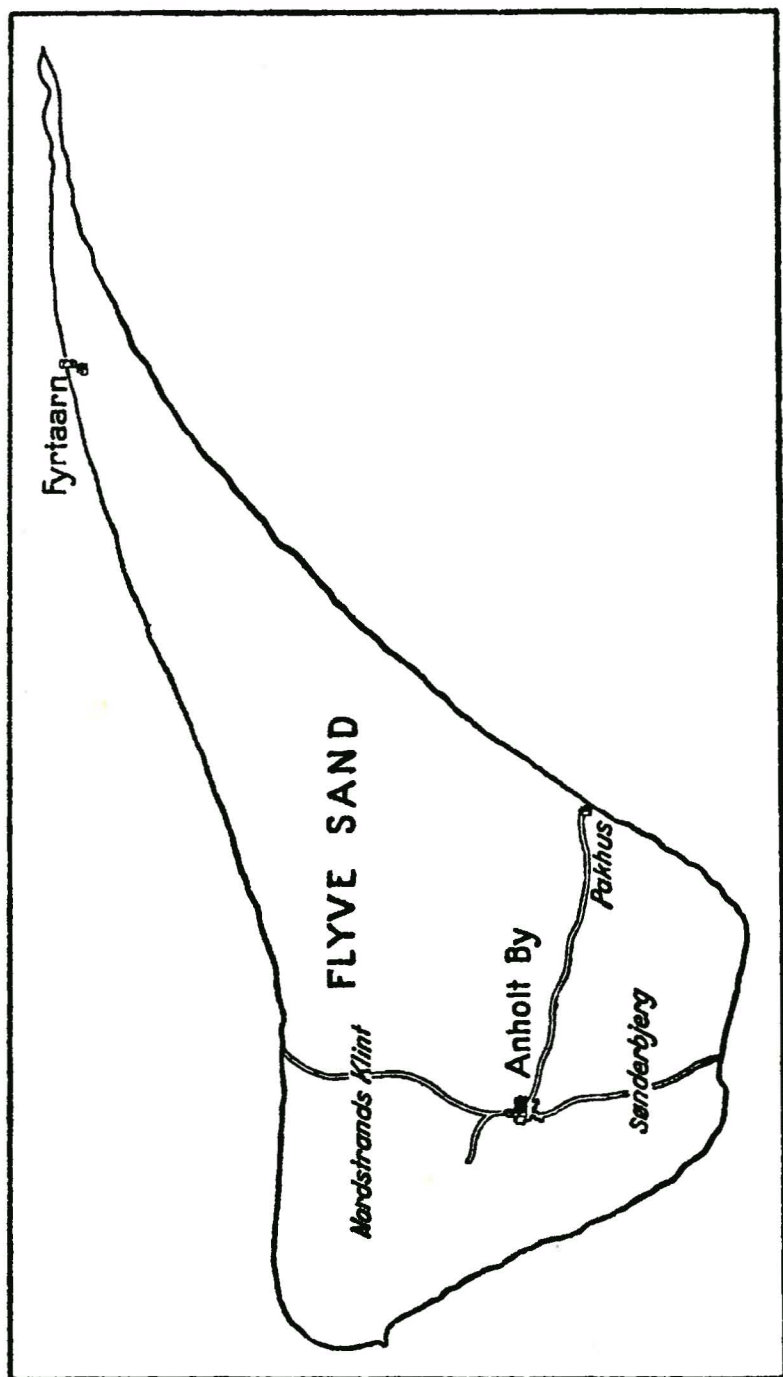
På stranden gjorde øboerne klar til at modtage den 200-mands besætning, som man kunne se trække bådene over de ujævne, opskruede ismasser. Øen var uden regulære tropper, men der var dannet en lokal militi under kommando af fyrmesteren, Peter Justesen, med fogeden og degnen som løjtnanter. Det var et blandet kompagni på 40 mand af alle aldre, som lå skjult blandt klitterne ved øens østende, tæt ved fyrtårnet. Alle

bar lange træskostøvler, men ellers ingen uniform. De tre "officerer" var bevæbnet med sværd og pistoler, resten med gamle geværer. Der havde været nogen uenighed om strategien; for mens Justesen og fogeden, der begge var født uden for Anholt og temmelig upopulære blandt øboerne, var besluttet på at kæmpe, ville de øvrige hellere betragte de englændere, der nu nærmede sig øen, som skibbrudne søfolk, der havde krav på hjælp og som uden tvivl kun ønskede at få hjælp.

Ved hjælp af list blev det øboerne, der vandt. Degnen Peter Olsen, som selv var fra Anholt, aftalte med en af sine mænd, at han på et givet signal skulle affyre et løst skud som advarsel. Justesen blev rasende over denne afsløring, men skuddet gav resultat: Englænderne standsede, svingede med et våbenstilstandsflag og gik med til at blive krigsfanger. Så tumlede de i land, efter at de havde mistet deres forråd, da en af deres både kæntrade, og derefter blev de under bevogtning ført over til øens modsatte side. Der blev de indkvarteret hos landsbyens beboere, delte med dem de knappe levnedsmiddelforråd og kunne gå og komme som de ville.

Muligheden for at slippe væk syntes fjern. Forsyningerne var små, og snart blev den daglige ration skåret ned til 1/4 kilo rugbrød og 1 beskojt til 3 personer. Danskerne havde det ikke meget bedre. Men da vejret skiftede 6 uger senere lykkedes det at sende bud til den engelske eskadre ved Gøteborg, og sluppen RANGER derfra bragte mændene bort den 22. februar. Til gengæld for den modtagne gæstfrihed overlod englænderne danskerne en tønde mel, en tønde oksekød, en tønde svinekød, 99 pund frisk oksekød, 120 pund sukker, seks pund kakao og 36 liter rom. Det var en relativt civiliseret krig!

Anholt ligger omtrent midtvejs mellem Danmark og Sverige, godt 50 kilometer nordøst for Grenå i Jylland og 56 kilometer sydvest for Falkenberg. Den er godt 10 kilometer lang og knap 5 kilometer bred på det bredeste sted. På et kort rider den på havet som en måge. Det eneste opdyrkede land er ved "brystet": et stort set inddæmmet areal, som strækker sig fra "næbbet" sydpå til det højeste punkt, som er 48 meter højt. Anholt by ligger ved denne ende af øen. Stort set alt land øst for dette område, dvs. størsteparten af øen, består af sandbanker, som

piskes til vilde, skiftende mønstre af vinden, så at de ligner et miniature-Colorado. Det kaldes endda "Ørkenen". Erosionen skyldes træhugst i det 17. århundrede. Den eneste ordentlige forbindelsesvej mellem byen og fyret ved øens "hale" er langs nordkystens faste, jævne sand. Der er en moderne havn, fuldført i 1902, ved "næbbet"; tidligere måtte ladninger losses og lades ved hjælp af både i den sydøstlige bugt (Pakhusbugten), hvor dybt vand, op til 9 meter, gjorde det muligt for skibe at komme ret tæt på kysten.

Efter at PROSELYTE var gået tabt, var det påny nødvendigt at få et fyr sat op, og da der var andre fordele forbundet med Anholts strategiske beliggenhed, begyndte englænderne at overveje at besætte øen. Man fremhævede, at den ville være en sikker ankerplads for konvojer i modvind, den var velforsynet med vand og den ville være nyttig som depot. Fra øen ville det desuden være muligt at forstyrre forbindelserne mellem Danmark og Norge, der dengang som bekendt udgjorde eet rige.

Viceadmiral Sir James Saumerez, som havde kommandoen over Østersøflåden på Nelsons gamle flagskib VICTORY ud for Gøteborg, bekendtgjorde i en depeche til Admiralitetet i London den 15. maj, at han ville tage Anholt. Afdelingen, som under Captain A.P. Hollis fik overdraget opgaven, bestod af linieskibet STANDARD på 64 kanoner, fregatten OWEN GLENDOWER, slupperne AVENGER, ROSE og RANGER og kanonbriggen SNIPE.

Det forekommer at være en mægtig styrke, der her var dannet mod et mål, der var så lidt forsvaret, men Saumerez havde måske modtaget melding om, at der var ankommet forstærkninger og at flere snart kunne ventes. 100 mand af det 1. Jyske Infanteri Regiment under løjtnant von Møller var blevet landsat i begyndelsen af maj, som svar på en indtrængende anmodning fra Justesen. De var stationeret ved fyret, hvor de havde gravet nogle lette skyttegrave. Men der var nogen uenighed i toppen: Justesen havde troet, at de ønskede mænd ville komme under hans kommando, da han de facto var guvernør; Møller nægtede på sin side at tage imod ordrer fra en civilperson. Striden udelukkede en fælles forsvarsplan, og dette medførte, at militsen og de regulære tropper kom til at kæmpe hver for sig.

Landsætningen fandt sted den 18. maj. Det havde været meningen at tage øen ved overraskelse inden daggry, men det lykkedes ikke skibene at runde den nordøstre ende tidnok på grund af lette vinde og en læ strøm. Under parlamentærflag gik Captain George Acklom fra Ranger i land og krævede overgivelse. Da kravet blev afslået, blev en afdeling søfolk og Royal Marines under Captain William Selby fra OWEN GLENDOWER og Captain i Royal Marines Edward Nicolls fra STANDARD landsat i Pakhusbugten ved daggry. For at dække aktionen havde skibebe drejet bi inden for to kabellængder fra kysten.

Ovre i byen var militsen blevet mønstret af degnen Peter Olsen; han havde trænet dem til denne opgave, og nu holdt han en opildnende tale. Men da de stod over for uhyre overlegne styrker, og da der ikke kom nogen besked fra Justesen og Møller ved fyret, var der ikke megen glæde over foretagendet. Forsamlingen marcherede ikke desto mindre afsted i retning af bugten, og de trak deres eneste feltstykke, en gammel kanon, som var blevet bjærget fra et vrage, med sig.

Ved kysten fik de lavet en platform i klitterne til kanonen, men så havde de ingen lunte. De fandt dog en udvej. En af mændene fik den idé, at det da måtte være muligt at affyre kanonen ved at skyde ind i den med et gevær. Ikke alene virkede ideen, men ved et mirakel fik man en direkte træffer på STANDARD. Men det var også alt. Anstrengelsen var for meget for kanonen, og den væltede ned fra den improviserede stilling og rullede ned ad klitterne for aldrig igen at fyre. En svarsalve fra skibene spredte forvirring blandt den lille gruppe amatører, og de overgav sig klogt til det større antal og den større erfaring, skønt den militante Olsen af sine mænd måtte holdes tilbage fra at kaste sig over angriberne. Militsen blev så ført tilbage til byen under en eskorte på 50 soldater, som var blevet udset til at besætte den. Imens gik den engelske hovedstyrke frem langs sydøstkysten i retning af fyret, mens en mindre kolonne gik ind i landet for at forhindre hovedstyrken i at blive afskåret.

Oppe ved fyret diskuterede Møller og Justesen stadig, da de første skud hørtes. Møller sendte hurtigt fyrmesteren bort og gik med sin hovedstyrke vestpå til en god observationspost i

klitterne, mens han efterlod tyve mand under en underofficer, som skulle forsvare fyret. Han sendte en anden lille styrke ud for at rekognoscere på sin venstre flanke og gav den ordre til at slutte sig til hovedstyrken, hvis man så fjenden gå i land.

Sydvest for fyret rager en gruppe sandbanker, kaldet Sælhøjene, op over omgivelserne. Derfra observerede en udkig den mindre engelske kolonne, som gik ind i landet. Møller kravlede selv op for at se, og da han troede, at denne afdeling var hele den engelske styrke, følte han sig sikker på, at han kunne klare den. Englænderne havde på sin side set danskerne, og de informerede hovedstyrken, som gik frem langs kysten. Denne styrke drejede til venstre, afskar Møllers tilbagetog til fyret og omringede til slut hele hans hovedstyrke. Det var en ulige kamp, der fulgte, og snart efter havde englænderne fuld kontrol over øen, idet underofficeren ved fyret havde besluttet, at modstand var nytteløs. De engelske tab var: een mariner dræbt og to mand såret; de danske: to dræbt og nogle få såret.

Fangerne blev senere sendt til Gøteborg for eventuel udveksling, mens Justesen som "guvernør" blev vist al respekt og sat i land på Sjælland med familie og "følge" fra STANDARD, da det gik gennem Storebælt. Et parti træ, som var hans private ejendom, blev vurderet og betalt med 43 pund 5 shilling. Marinesoldaterne fra STANDARD blev sammen med en lille afdeling fra VICTORY, i alt 114 officerer og menige, stationeret på øen, indtil der ankom en garnison fra England. De tilbageværende danskere, hovedsageligt fiskere med koner og familier, androg i alt 118, heraf 44 mænd. AVENGER og SNIPE forblev for at dække øen. Captain Edward Nicolls blev udnævnt til guvernør og kommandant.

I sin første depeche til Saumerez, dateret 27. maj 1809, rapporterede Nicolls, at han havde bragt fyret i så god forsvarsstand, som omstændighederne tillod. Han havde en 18-pundig karronade på toppen og to 24-pundige karronader i porte. Adskillige flere var "undervejs". Hele hans styrke var i fuldt arbejde med fortets grav, og en stor 15-tons båd og to 12-tons både havde travlt med at fragte græstørv fra den opdyr-

kede del af øen, og de skulle lægges på brystværnet og fortterrænet. Graven var nu 8 fod dyb og 14 fod bred, og han regnede med, at fortet kunne forsvares mod tusind mand så længe som der var ammunition og forsyninger. Tre mænd, som var vant til at passe fyr, var nu ved at tænde det igen. Med hensyn til vand var der fine forsyninger hele vejen langs bugten, og de kunne få så mange fisk for 1 1/2 pence, som der skulle til for at "bespise en mand".

Nicolls rapporterede, at der havde været lidt vrøvl med nogle af marinerne, som mod ordre var gået ind i byen og havde stjålet et ur og noget tøj. De var blevet opdaget af nogle af deres kammerater, og tingene var leveret tilbage. De skyldige, som tidligere havde forset sig, var blevet dømt ved en standret og havde hver fået 130 piskeslag for at statuere et eksempel. Forholdet til øboerne var godt, sagde han. 22 heste og 8 vogne bragte våben og ammunition frem til forposterne. Blandt de forsyninger, han bad om, var planker til kanonbrisker og et Union Jack "i stor størrelse".

Nicolls fik bekræftelse på sin udnævnelse til guvernør (han blev senere forfremmet til major), og han pressede på med arbejdet med at befæste øen mod et dansk forsøg på at generobre øen, som man troede var umiddelbart forestående. I en depeche fra "Fort Standard, øen Anholt" fra den 8. august meddelte han Saumerez, at hans udmattede afdeling arbejdede hårdt fra kl. tre om morgenen til solnedgang. Forråd og forsyninger steg gradvis som månederne gik. Garnisonen blev forstærket. Ifølge Nicolls indberetning af 20. januar 1810 var der da 343 mænd (de fleste Royal Marines) med ni kvinder og tre børn. Der var 116 danskere. Der havde ikke været gjort forsøg på landgang. Der var ingen is den vinter.

I krigen så det stadig værre ud, set med engelske øjne. Sverrige var blevet slået i Finland af Rusland og tvunget til at slutte fred i september 1809. I december sluttede Sverige også fred med Danmark, og få uger senere erklæredes der formelt krig mod England. Fred mellem Sverige og Frankrig i 1810 tvang Sverige til at udelukke engelske skibe fra svenske havne. Men forpligtelsen blev aldrig respekteret, og hverken Sverige eller England tog den formelle krigstilstand alvorligt.

Saumerez var både en dygtig søofficer og en glimrende diplomat, og han havde held til at fortsætte med at ligge opankret ved Gøteborg og med at opretholde venskabelige forbindelser med byen. Den 3. februar 1810 rapporterede Nicolls, at der var kommet mursten og kalk til Anholt fra Gøteborg, og den 11. maj skrev han, at han stadig modtog de sædvanlige forsyninger af svensk frisk oksekød og grønsager.

Men man kunne ikke stole på, at det ville fortsætte sådan; og da engelske købmænd opretholdt en livlig handel på Østersøen, på trods af alle Napoleons anstrengelser for at udelukke dem, fik Anholt stigende betydning som en mulig operationsbase i beskyttelsen af konvojerne. Den fik også øget betydning som en base, hvorfra man kunne opsnappe danske og norske konvojer.

I marts 1810 fik Nicolls melding om, at en stor dansk styrke, som var ved at samles i Randers, Mariager og Grenå, fem timers sejlads derfra, forberedte et angreb. Den 17. observeredes et mistænkeligt sejl, og han sendte kanonbåden GRINDER ud for at forfølge det, og den 18. erobrede den en slup ud for den svenske kyst. GRINDER blev så sendt ud for at iagttage fjendtlige bevægelser, og da vinden var sydvest, løb den ind i Hurup havn, mellem Mariager og Limfjorden, kappede fortøjningerne på to brigger og tre slupper og tog på hjemvejen endnu en slup. Mellem den 17. marts og den 14. april blev 11 skibe (fire af dem fra Norge) taget af GRINDER og skonnerten ELLEN. GRINDER mødte sin skæbne, da den den 13. april angreb otte transportbåde på vej fra Grenå til Samsø. Den blev overrasket af danske kanonbåde og overgav sig efter en jagt på 16 sømil.

Rapporten om et planlagt angreb i marts 1810 havde været korrekt. Året før havde man overvejet en ekspedition, som skulle generobre Anholt, men den var blevet udskudt på grund af den fremskredne årstid. En styrke samledes faktisk i Gjerrild Bugt nord for Grenå, i marts 1810. Den bestod af 600 tropper plus marinere og sømænd i kanonbåde og transportfartøjer. Den udpegede leder var søløjtnant Jørgen Conrad de Falsen, øverstbefalende over den jyske kanonbådsflotille. Han havde tjent under franskmændene på Schelde og havde senere udmærket sig i kanonbådskrigen mod englænderne i danske farvande. Valgt til at lede landsætningsoperationerne var major von Melstedt, chef

for Anden Bataljon, Jyske Skarpskyttekorps. Styrken gik ombord den 16., men blev tvunget til at vende om på grund af modvind og stærk strøm. Nye forsøg de næste dage faldt heller ikke heldigt ud, og ekspeditionen blev udsat til det følgende år. Hvis angrebet havde fundet sted på det tidspunkt, ville det ikke have været en overraskelse. Nicolls rapporterede en flotille på 31 sejlskibe, kanonbåde og transportfartøjer, ind delt i tre grupper og "beregnet på at angribe os". Han antog, at de var forsvundet, fordi man forventede, at engelske krigsskibe ville ankomme.

Major Nicolls kom ikke til at se det forventede angreb. Denne sommer (1810) gik anlægget fra landmilitær over til sømilitær kontrol, og i juli fik Nicolls bevilget orlov i England, efter at have gjort tjeneste som guvernør og kommandant i mere end et år. I august ankom en ny guvernør for at overtage kontrollen med "H.M.S. ANHOLT", som anlægget nu blev kaldt. Det var Captain James Wilkes Maurice, Royal Navy, som havde udmærket sig i tjenesten i Vestindien, hvor han havde styret den franske ø Marie Galante, og var blevet anbefalet af Nelson.

Den 10. februar 1811 rapporterede Maurice til Saumarez, at han havde modtaget efterretninger om et forestående angreb, og rapporten blev den 8. marts bekræftet fra anden side. Men da alle anstrengelser var blevet gjort for at fuldføre værkerne så vidt som de forhåndenværende materialer tillod, og da der var udstillet forposter hele øen rundt for at forhindre en overraskende landgang, afventede han det "planlagte" angreb med sindsro, sagde han. Der blev dog sendt flådeforstærkninger fra England den 18. marts, og, takket være gunstige vinde, ankom de til Anholt den 26. marts. De omfattede fregatten TARTAR med Captain Joseph Baker som chef og sluppen SHELDRAKE, Captain J.P. Stewart.

Den danske invasionsflotille, som samledes i Gjerrild Bugt den 23. marts, havde som før løjtnant de Falsen som chef, og den bestod af 12 kanonbåde, 12 transportbåde, en lugger, en kutter og tre mindre fartøjer. Landgangsstyrken, igen under major von Melstedt, androg 644 mand, sammensat af 210 mand fra Anden Bataljon, Jyske Skarpskyttekorps, 162 mand fra Fjerde Bataljon, Første Jyske Infanteri Regiment, 70 mand fra

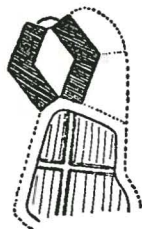
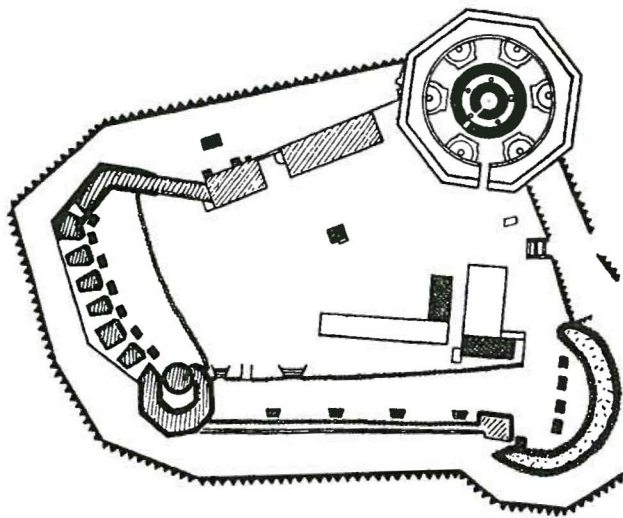
Fjerde Bataljon, Fynske Infanteri Regiment, 162 mand fra Fjerde Bataljon, Anden Jyske Infanteri Regiment og 40 Artillerister. Med kanonbådsbesætningerne, i alt 120 mand og 200 søfolk, som skulle støtte landgangstropperne, udgjorde den kombinerede styrke 964 mand.

De Falsen blev af det jyske hovedkvarter underrettet om, at der var ankommet engelske krigsskibe til Kattegat, og han sendte den 25. en rekognosceringsbåd ud under løjtnant Bech for at se, om de var stationeret ved Anholt. Bech rapporterede den følgende dag, at han ikke havde set noget usædvanligt. Han havde ikke bemærket TARTAR og SHELDRAKE. En armeret skonert, ANHOLT, som havde ligget opankret ved fyret hele vinteren, blev ikke betragtet som nogen fare. Det blev derfor besluttet at sætte operationen i gang den følgende nat.

Flotillen stod ud fra Gjerrild Bugt kl. 6 om aftenen den 26. marts i rolig sø og med en jævn vestlig vind i ryggen og med de Falsen i spidsen for to angrebsbølger. Alt syntes at gå godt. Anholt kom til syne kl. 0,30 og kl. 2,30 kastede skibene anker ud for sydøstkysten i den vestlige del af Pakhusbugten. Et punkt noget nærmere fyret ville have sparet angriberne for en trættende march gennem det løse sand, men det var ikke muligt, fordi det ville have været meget svært at opnå den overraskende landgang dér. Landsætningen skete let og ubemærket kl. 4 om morgenen den 27. under dække af mørke og tyk tåge.

Når man var kommet i land, var det von Melstedts plan at støde ind i landet med sin hovedstyrke, krydse øen og gå frem mod fyret med dets befæstning langs nordstranden. En mindre kolonne under kaptajn J.L. Prydz, Andet Jyske Infanteri Regiment, blev udskilt for at følge sydkysten, hvor også søløjtnant Carl Holsteen ville anføre en avantgarde af søfolk. Kolonnerne skulle så mødes og sætte et samlet angreb ind på befæstningen, hvorved man håbede at tage garnisonen med overraskelse. En afdeling under kaptajn Langballe skulle marchere mod landsbyen, hvor, håbede man, den ligeledes ville overraske forposterne.

Man opnåede ikke den altafgørende overraskelse. Kort før dag gry signalerede engelske udkigsposter på øens sydside, at de havde sigtet fjendtlige fartøjer. Garnisonen blev straks kaldt

våben, og Captain Maurice, ledsaget af militærkommandanten, Captain Torrens, Royal Marine, rykkede frem med 200 infanterister og fire haubitser for at modsætte sig landgangen. Maurice klatrede op på toppen af en klit for at spejde, og han opdagede, at danskerne allerede var i land og avancerede "hurtigt og i stort antal". For ikke at blive omgået af de danske kolonner, hvilket ville ske, hvis hans styrke fortsatte fremad, beordrede han retræte. Dette blev udført i god orden med Holsteens mænd inden for pistolskuds længde fra den engelske bagtrop. Holsteens kolonne gik til angreb, men kartæske- og geværlid fra batterierne tvang dem til at falde tilbage og søge ly mellem klitterne, mens Maurices afdeling af haubitsere nåede befæstningsværkerne uden tab. Slaget om Anholt var indledt.

Det blev lysere, og garnisonen observerede, at danske kanonbåde havde stationeret sig på kloshold ud for øens sydside. Maurice signalerede straks til TARTAR og SHELDRAKE, som lå opankret mod nordvest, og skibene forsøgte at krydse rundt til sydsiden. Men på grund af revler tog manøvren adskillige timer. Imens åbnede Falsens kanonbåde en kraftig ild mod batterierne, og der skete tilsyneladende en del skade. Nu observerede han imidlertid til sin ærgrelse TARTAR, som nærmede sig østfra rundt om øen nordfra, SHELDRAKE, som krydsede langs nordsiden og skønnerten ANHOLT, som kom ind sydfra. Over for en sådan overmagt besluttede han at trække sig tilbage i nogenlunde ly af det nordvestlige rev; en manøvre, som på grund af modvind tog adskillige timer.

Imens var Melstedts kolonne under dække af klitterne gået tværs over til nordkysten ifølge planen, og havde indtaget en stilling over for batterierne. Der havde været mere eller mindre uafbrudt skydning på den sydlige flanke siden den første kontakt med Maurices flygtende kolonne. Melstedt beordrede nu det samlede angreb, og anførte selv hovedstyrken til venstre, med Prydz i midten og Holsteen på højre flanke, og med en lille reserve bagude. Angriberne blev slået tilbage med svære tab af en tilintetgørende ild fra batterierne. Flere senere forsøg på at indtage fortet med storm blev også afvist. En besked, som instruerede Melstedt om at bevare sine styrker,

**Det maritime Danmark-
er det Deres interesse?**

**Indbydelse til et samarbejde om dansk
maritim historie- og samfundsforskning**

På initiativ af Marinehistorisk Selskab afholdtes i dagene 22. - 24. marts 1974 en dansk maritimhistorisk konference. Over 60 deltagere drøftede her fælles problemer og diskuterede forslag til et nærmere samarbejde. I konferencen deltog såvel faguddannede historikere, etnologer og kunsthistorikere som en lang række andre interesserede, der arbejder med disse emner.

Ved konferencens afslutning vedtog deltagerne at nedsætte et "Kontaktudvalg for dansk maritim historie- og samfunds-forskning".

Til dette udvalg valgtes:

Lektor, cand.mag. Jørgen H. Barfod (formand)
Arkivar, cand.mag. Hans Chr. Bjerg
Cand.mag. Benny Christensen (sekretær)
Museumsinspektør, cand.polyt. Ole Crumlin-Pedersen
Stud.mag. Ole Frantzen
Museumsinspektør, mag.art. Alan Hjorth Rasmussen
Cand.mag. Anders Monrad Møller
Toldbetjent Holger Munchaus Petersen (kasserer)
Stud.mag,art. Lise Sandersen

Udvalget fik til opgave, bl.a. at

- 1) udarbejde rapport fra dansk maritimhistorisk konference 1974
- 2) arrangere den næste konference senest 1976
- 3) udarbejde et forslag for konferencernes fremtidige indhold og form, herunder kontaktudvalgets endelige form og virke
- 4) stå til rådighed som kontaktorgan for maritim historie- og samfundsforskning samt holde interesserede orienteret om igangsættelsen af forskningsprojekter inden for dette område.

Udvalget har i den forløbne tid arbejdet med forberedelser til:

- a) en forskningsoversigt over dansk maritim historie- og samfundsforskning
- b) en årsbibliografi over dansk maritim historie- og samfundsforskning
- c) en guide til kildemateriale vedrørende dansk maritim historie- og samfundsforskning.

Gennem denne folder håber udvalget at komme i kontakt med alle, der indsamler eller bearbejder materiale vedrørende dansk maritim historie- og samfundsforskning. Denne betegnelse dækker over emner som: skibskonstruktion, skibsbygning, skibes historie, mandskab, materiel, skikke og traditioner ombord, fiskeriets og søhandelens struktur og historie, byer og havne, firmaer og organisationer, togter og søslag, bjærgning, fyrvæsen - kort sagt: alle menneskelige aktiviteter, der har berøring med søen.

Undertegnede

Navn _____

Stilling _____

Adresse _____

Postnr., By _____

ønsker at deltage i samarbejdet om dansk maritim historie- og samfundsforskning.

Ønsker man at deltage i dette samarbejde, bedes man udfylde og indsende omstående blanket og samtidig indsende kr. 10 til giro: 8259011, Kontaktudvalget for dansk maritim historie- og samfundsforskning, Sjælør Boulevard 7, 3, 2450 København SV.

Udvalget vil derefter sætte sig i forbindelse med deltagerne, som vil modtage meddelelser og materiale af fælles interesse, og man håber på denne måde at kunne skabe et nærmere samarbejde mellem folk, som arbejder med beslægtede emner. Indbetalingen skal dække omkostninger i forbindelse med udarbejdelse og udsendelse af meddelelser og materiale, og der vil ikke ske en ny opkrævning før tidligst 1 år senere.

Yderligere oplysninger kan fås ved henvendelse til udvalgets sekretær, cand.mag. Benny Christensen, Sjælør Boulevard 7, 3, 2450 København SV - Tlf. (01) 46 84 44.

Med venlig hilsen

Kontaktudvalget for dansk maritim
historie- og samfundsforskning

70
øre

Kontaktudvalget for dansk maritim
historie- og samfundsforskning
Sjælør Boulevard 7,³
2450 København SV

og som Falsen havde afsendt, efter at have sigtet de engelske krigsskibe, som ikke igennem betids.

På højre side var det lykkedes Holsteens mænd at få en feltkanon frem fra syd mod batteriet, og, opmuntret af denne fremgang, satte Melstedt kl. 10 formiddag endnu et kombineret angreb ind. Dækket af klitterne kom hans egen nordlige kolonne inden for 50 skridts afstand fra de engelske linier, mens sydøst-kolonnen pressede på, og reserven kom til syne mellem klitterne mod vest, klar til at yde støtte. Her skete katastrofen for danskerne. Melstedt, som havde anført sine mænd med stor tapperhed, blev ramt af en musketkugle og dræbt; Prydz tog så kommandoen, men fik begge ben skudt bort af en kanonkugle og døde senere; og Holsteen blev dræbt af en anden kanonkugle. Den uafbrudte ild fra batterierne medførte, at området var strøet med døde og sårede. De overlevende tøvede, og faldt så tilbage til de beskyttende sandbanker.

På dette kritiske tidspunkt ankrede skonnerten ANHOLT, som var bemannet med frivillige fra batterierne under Lieutenant H.L. Baker, op nær til nordkysten og åbnede ild mod den danske flanke. Sandbankerne kunne nu ikke længere yde megen beskyttelse; og da det var lige umuligt at gå frem eller tilbage, satte de udmattede danskere et våbenstilstandsflag op og bad om forhandlinger. Da Maurice krævede ubetinget overgivelse, nedlagde de til slut våbnene.

Reservestyrken under løjtnant Falbe trak sig i ro og orden tilbage langs sydkysten, forfulgt af Maurice og Torrens. Fangerne var garnisonen overtallig, og derfor var de eneste styrker, der kunne undværes til denne operation haubitser-afdelingen (Lieutenant R.C. Steele) og en del af det lette kompagni (Lieutenant R. Turnbull). De indhentede danskerne, som havde formeret sig ved vestenden af øen, beskyttet af kanonbådene, som var blevet forhalet tæt ind til kysten. At engagere disse med fire haubitser og fyrrer mand syntes nytteløst, og således måtte Maurice og Torrens modstræbende se reservestyrken gå ombord og tage afsted. Falbe var den sidste, der forlød øen.

Afdelingen under løjtnant Langballe, som var blevet sendt mod landsbyen, havde også held til at undslippe. Den engelske vagt

dér, under Captain Holtaway, Royal Marines, var blevet alarmet i tide ligesom resten af øens forsvarere, og efter forgæves at have forsøgt at nå garnisonen ved fyret til lands, var det lykkedes at nå den i både.

Søen blev mere og mere oprørt, og det var mislykkedes for Falsen at finde det ønskede læ for sine kanonbåde ud for det nordvestlige rev, og der syntes ikke at være meget håb for enten at ride stormen af eller undgå de fjendtlige skibe og kanonerne på kysten. Han besluttede derfor at benytte et kneb. Falsen regnede med, at transportfartøjerne kunne blive antaget for kanonbåde (at nogle af dem blev det, er klart fra Maurices depecher, som anfører 18 kanonbåde, hvor der faktisk kun var 12), og han gav dem derfor ordre til at holde sig så tæt til vinden som muligt og forsøge at nå Isefjorden, i håb om at de ville trække TARTAR bort. Skjult af sydvestpynten styrede kanonbådene i mellemtiden nordpå mod Læsø.

Hverken TARTAR eller SHELDRAKE havde indtil nu haft mulighed for at deltage i kampen, men nu lå SHELDRAKE og ventede på, at kanonbådene skulle trække sig tilbage, og den optog straks forfølgelsen. I den nu kraftige sø havde Falsens kanonbåde svært ved at finde beskyttelse, og han gav dem derfor ordre til at spredes og søge land som de bedst kunne. For at vinde tid for de andre, trak han, i sit hurtige og bedre søgående fartøj, SHELDRAKE bort og nåede til sidst Helsingør. Det lykkedes også de fleste andre kanonbåde at flygte, nogle til Gjerrild Bugt, nogle til Hals, og et over til Sverige. To kanonbåde, under kommando af løjtnanterne Buhl og Mühlenstedt blev taget efter en voldsom skudveksling med SHELDRAKE. TARTAR tog to transportfartøjer.

Ekspeditionen for at genvinde Anholt endte således med totalt nederlag, og de danske tab var svære: fire officerer og 32 andre dræbt, 93 sårede og 500 tilfangetagne. De engelske tab i kampene til lands var to dræbt og 30 sårede. To mænd og en dreng druknede, da en erobret kanonbåd kæntrade.

Efter denne katastrofe fremkom der bitre gensidige beskyldninger i Danmark, sammen med anklager om inkompetence i felten.

Det blev sagt, at angrebsstyrken var blevet røbet, fordi nogle af folkene havde været højrøstede under landgangen. Man påstod også, at søfolkene på højre flanke havde overskredet deres ordrer og havde alarmeret de engelske vagtposter ved at gå for hurtigt frem.

Der er intet i de engelske depecher, der støtter disse anklager. Som vi har set, var Maurice vidende om det planlagte angreb længe før det fandt sted. Han havde faktisk mange efterretningsagenter. En af disse, en købmand John Hain, som handlede fra Anholt, advarede ham om et nært forestående angreb i en rapport, som Maurice videresendte til Admiralitetet i London seks uger før angrebet fandt sted. En bekræftende rapport blev modtaget den 8. marts, næsten tre uger før ekspeditionen. Maurice havde således masser af tid til at forberede sig på den. Som vi har set, blev skibe observeret ud for kysten, og Maurice gik frem for at møde den angribende styrke. Overraskelsesmomentet, der er så vigtigt i denne slags operationer mod et forberedt forsvar, var slet ikke til stede.

De engelske flådeforstærkninger, som danskerne var uvidende om, da de satte angrebet ind, var uden indflydelse på resultatet. Hverken TARTAR eller SHELDRAKE spillede nogen rolle enten ved modstanden mod landgangen eller ved at angribe angrebsstyrkerne, da landgangen havde fundet sted; de blev forhindret i at gøre det af vind og strøm. Da SHELDRAKE endelig gik i aktion mod Falsens kanonbåde, var slaget om Anholt forbi.

Ikke destomindre forklarer tilstedeværelsen af disse krigsskibe i danske farvande, hvorfor alle forsøg fra dansk side på at genvinde kontrollen over Anholt på forhånd var dømt til at mislykkes. Med det nødvendige overraskelsesmoment kunne garnisonen være blevet overvældet af en overlegen styrke, og fyret og dets batterier ødelagt. En operation af denne art ville have en irritationsværdi. Men den kunne kun få begrænset indflydelse på krigens fremtidige gang, fordi englænderne altid kunne have generobret øen og genopbygget og genbefæstet fyret; af den simple grund, at de kontrollerede havet. Kontrollen over Anholt var blevet afgjort i 1807 før dens besættelse, da englænderne for anden gang i København havde ødelagt

den danske sømagt. Falsen havde utvivlsomt haft ret i, fra første færd at fraråde operationen.

De fire danske officerer, der blev dræbt i slaget - major von Melstedt, kaptajn Prydz, løjtnant Holsteen og sekondløjtnant Obel - blev begravet af englænderne med alle militære æresbevisninger på kirkegården; de øvrige, hvor de var faldet. Fangerne, som udgjorde 150 flere end garnisonen, var til nogen besvær, og Maurice sendte dem derfor ved først givne lejlighed tilbage til Jylland under de sædvanlige udvekslingsprocedurer. Anholt selv forblev på engelske hænder indtil krigen sluttede i 1814, tre år senere. Ind imellem kom der rapporter om et nyt planlagt dansk angreb, men der kom intet.

Dog fortsatte arbejdet med at udbygge forsvaret. Den 25. maj rapporterede Maurice, at brystværnet rundt om fyret var færdigt og sagde, at fortifikationerne var "klar til brug overalt". Han mente, at omkostningerne ville gå betydeligt ned måned for måned. Den engelske finansstyrelse (the Treasury) syntes at være ivrig efter at formindske anlæggets omkostninger, og der blev faktisk indgivet forslag herom på dette tidspunkt.

Admiralitetet havde givet Saumarez ordre til personligt at inspicere forsvarsanlæggene, men han fandt det ikke tilrådeligt at forlade sin ankerplads ved Gøteborg på dette tidspunkt, og han sendte kontreadmiral T.S. Martin ud for at inspicere. Martins rapport, med overskriften "H.M.S. ABOUKIR ved Anholt" og dateret 7. juni 1812, beskriver øens forsvarsværker som de var på dette tidspunkt. Styrken var nu på 550 officerer og mænd, mere end det dobbelte af den oprindelige styrke, og der var 34 kanoner, deraf 15 24-pundige.

Den eneste del af øen, som Martin mente, at det var nødvendigt eller ønskeligt at forsvare, var det smalle punkt, hvor fyret stod. Forsvarsværkerne dér omfattede ni karronader opstillet i fire gallerier i fyret, som Martin anså for "bemærkelsesværdigt stærkt og velbygget" og som kanonerne ikke kunne ryste. Da det var cirkulært, og da det var stort og kraftigt, ville det næppe blive svært beskadiget af fjendtlige skud.

Rundt om fyret var der en svært bygget ottekantet vold, kaldet Fort Yorke, hvorpå der var seks 2-pundige. Omkring 90 meter foran denne var der et andet batteri, Fort Massarine, hvorpå der stod ti kanoner, og, forbundet med dette, et brystværn af tønder med tre morterer indenfor. Hele anlægget var omgivet af stærke palisader.

Martin anbefalede en drastisk nedskæring af anlægget. Tre hundrede mand ville være passende, mente han. Antallet kunne måske endda skæres ned til et hundrede, hvis, hvad der syntes at være bedst, forsvaret blev koncentreret om Fort Yorke. 60 mand ville være i stand til at forsvare dette. Magasinerne og lagrene under fortet kunne rumme seks måneders forsyninger for 550 mand, og kunne således give plads til barakker, hvis garnisonen blev reduceret som foreslået. Lokalerne dér og i fyrets gallerier ville være for trange til daglig, men de ville være tilstrækkelige i de korte tidsrum, mandskabet ville blive tvunget derind af fjenden. På grund af palisaderne, som omgav hele fortet, kunne de blive i deres nuværende kvarterer uden risiko for at blive overrasket. Det ville ikke være muligt for fjenden at afbryde vandforsyningen til fyret.

Maurice var uenig i Martins bedømmelse, og i et langt memorandum hævdede han, at en langvarig belejring ville kræve 500 mand, dels til afløsning og dels til brug ved et eventuelt udfald. Men efter Martins mening kunne en langvarig belejring udelukkes. Feltoperationer om vinteren var umulige på grund af klimaet, og han mente, at en fregat eller to hurtigt kunne bringes frem for at forhindre en belejring. Desuden ville den friske vind og den hårde brænding gøre det svært at landsætte kanoner, som behøvede "uforstyrret ro" for at kunne blive trukket på plads gennem sand, hvor man sank i "mere end til knæene for hvert skridt". Fjenden ville heller ikke have mulighed for at få forsyninger på øen.

Men før der kom nogen reaktion på Martins rapport, havde London taget en anden beslutning vedrørende Anholt. Øen skulle igen under landmilitær kommando. En notits fra Colonel Torrens, Generalstaben the Horseguards, dateret 7. august 1812, sagde, at tre kompagnier fra den 11. Royal Victorian Battalion, bestående af ni officerer, 15 sergenter, seks trommeslagere og 300

andre soldater, var blevet sendt til øen. Marineafdelingen blev trukket tilbage, og den 22. september gik Captain Maurice ombord for at rejse til England, med en afskedshilsen på tre hurra'er fra den nye garnison og en salut på 13 skud. Hans guvernørtid havde været lidt over to år. Han kom hjem den 20. oktober og gik ud af aktiv tjeneste. Hans efterfølger var Major T.B. Campbell.

Campbells guvernørtid, som varede næsten to år, var begivenhedsløs, og der var mest tale om rutinearbejde. Fra tid til tid lagde skibe ind til øen for at blive repareret eller få forsyninger, eller for at landsætte fanger, som de havde taget i træfninger med de altid aktive danske kanonbåde og kaper. Den 6. oktober blev en dansk robåd landsat som en prise fra H.M.S. DICTATOR, og to medlemmer af besætningen, som var blevet dræbt i kampen, blev begravet med militære æresbevisninger, mens officererne og resten af besætningen blev løsladt på æresord i landsbyen, mens man afventede en udveksling. Der var kun få tegn på krig derefter. I en rapport af 30. november meldte Campbell, at den danske befolkning nu var på 40 mænd, 40 kvinder og 42 børn, 6 flere end i Nicolls tid. Den engelske befolkning var svulmet op. Garnisonsstyrken var på 453 officerer og mænd; alle de underordnede officerer havde deres familier med, og der var 114 børn.

Blandt rutinerapporterne og svarene er der et brev fra Admiralitetet, dateret den 25. november 1813, som er et svar på en forespørgsel fra War Office om, hvorvidt der var nogen indvendinger fra flådens side til, at Anholt blev evakueret. Admiralitetet mente, at fyret var uundværligt, hvis der skulle være flådebevægelser i Østersøen det kommende år, at øen i så fald ville være et meget bekvemmeligt sted at få frisk vand, og at lagrene og garnisonen næppe kunne evakueres sikkert på denne tid af året. Så hæren forblev på øen.

Der var blevet yderst småt med plads. General J.W.Grüner, øverstbefalende over Jylland, bad i 1811 om tilladelse til at sende en skolelærer til øen og bad om, at der blev stillet et hus og et skolelokale til rådighed, idet han fremhævede, at guvernør Maurice havde givet adgang for en præst. Campbell

sendte brevet videre og bemærkede, at der ikke var et eneste rum til overs, medmindre "Deres Højhed vil behage at beordre, at kirken, som nu ligger i ruiner, skal istandsættes til formålet, hvilket kun kan ske med betydelige udgifter".

I de senere faser af besættelsen blev Anholt hovedsagelig brugt som depot for udveksling af krigsfanger, en foranstaltning, som efter tidens skik blev udført med matematisk præcision, under parlamentærflag og mod kvittering. Tretten engelske krigsfanger kom fra Randers den 26. december 1813; yderligere 39 mænd og 2 kvinder tidligt i januar. De bidrog til indkvarterings- og bespisningsproblemerne, idet de ikke kunne tage af sted med det samme på grund af et strengt vejrlig "med is så langt som øjet kan se med en kikkert fra toppen af fyret".

Vinteren var længe streng. I marts 1814 var der er alvorligt udbrud af skørbug blandt garnisonen på grund af mangel på grønsager, idet Admiralitetet havde standset rationerne af disse. Der var ingen at få på Anholt, "ikke engang et græsstrå". Hjælpen kom til slut fra uventet hold. Den 25. april rapporterede Campbell, at hans mænd langsomt kom sig, takket være kartofler, som sammen med rigelige forsyninger af fisk var bragt til øen fra Danmark. Kort sagt, krigen var forbi.

Campbell var blevet informeret om dette af den engelske udsending til Danmark, Thornton, som i en officiel skrivelse havde meddelt ham, at Anholt skulle overgå til Danmark inden en måned efter traktatens ratifikation; og Campbell havde den 15. april skrevet til War Office og bedt om instrukser. Der var ikke kommet nogen, da en dansk søløjtnant ankom den 7. maj og regnede med at skulle overtage øen. Ordren blev ikke afsendt før den 14. august og nåede ikke Campbell før den 3. september. War Office svarede ikke på Campbells spørgsmål om, hvorvidt forsvarsværkerne skulle ødelægges ved evakueringen, og han antog derfor, at de skulle efterlades intakte. Der var ikke kommet transportfartøjer for at tage ham ombord.

Til slut gik Campbell med sin garnison og forsyninger ombord på H.M.S. MERCURIUS den 18. september, efter formelt at have overdraget øen, fortet og embedsbygningerne til en dansk embedsmand. En dansk guvernør ankom næste dag.

Forholdet mellem garnisonen og øboerne gennem de næsten fem og et halvt års besættelse synes generelt at have været temmeligt godt.

I begyndelsen var øboerne beskæftiget med at fremskaffe sten og tørv til forsvarsværkerne og transportere dem til fyret. Dette kunne være hårdt arbejde i sandet. Det fortælles, hvorledes guvernøren (Nicolls eller Maurice) så, at en gruppe mænd trak en tung last sten, og han lod dem bringe et glas grogg. "Heste drikker ikke grogg", skal en af dem have bemærket. Derefter brugte Anholtboerne sine både til at transportere materialerne, således som de fra første færd havde gjort, når de lossede engelske skibe i bugten. Englænderne gav dem til gengæld mad, og alle kunne hente sine måltider i fogedens beslaglagte hus. Ind imellem var der besvær med en fuld soldat eller sømand, men disciplinen var streng, og brud på den blev straffet med pisk.

Det første år, i hvert fald, var tropperne travlt optaget af lejrarbejde i forbindelse med forsvarsværkerne, men det var småt med adspredelser i fritiden. Derfor blev der arrangeret dans hos fogeden til musik af marinerne. Anholtpigerne var forståeligt nok tilbageholdende i begyndelsen, men de mødte hurtigt op, og officererne deltog også. Det fortælles, at Maurice en sådan aften så en noget fattigt klædt pige stå for sig uden en kavalier. Han førte hende ud på dansegulvet og sendte hende næste morgen stof til en ny kjole, og det gjorde hende til en populær dame de følgende gange.

Et så tæt dagligt forhold på et så begrænset område, som varede i mere end fem år, kunne ikke undgå at efterlade nogle ret vedvarende indtryk. Om der flyder engelsk blod i Anholtårer i dag, er næppe til at konstatere, men det synes ikke u sandsynligt. I hvert fald har der i den lokale dialekt været nogle ord, som klart er af engelsk oprindelse, såsom "buder" i stedet for "smør" (butter) og "budle" for "flaske" (bottle).

I dag er der kun få synlige tegn på besættelsen. Forterne omkring fyret gik i forfald og blev til slut ødelagt. Der er nu ingen synlige spor efter dem. Fyret selv er blevet forhøjet i 1881, men er ellers ikke synderligt forandret. Det magasin,

som blev bygget rundt om foden af det, inden for den nu forsvundne vold, er der stadig og bruges som kælder. Dets murets vægge er over tre fod tykke, og hele konstruktionen er omkring atten fod bredere end fyrets vægge. Ydermuren ville tilføje yderligere atten fod og således give en brisk, 36 fod bred hele vejen rundt. Stykket mellem magasinet og volden var fyldt med sand. Et rundt hul i magasintaget, som stadig er der, gav adgang til brisken, og der er et andet hul til ophejsning af ammunition.

Englænderne ændrede en del på selve fyret. De ret store vinduer, som oplyste vindeltrappen, blev smiget for at kunne danne skydeskår, og på hver etage er der en lille afsats med plads til en kanon og dens besætning. Nogle svære planker sidder in situ ved nogle få af vinduerne.

I Anholt by er der et ikke særligt kønt monument. En brækket sandstenssøjle hviler på en basis af granitkampesten, som er omgivet af oprejste kanoner og dynger af kanonkugler. Det er rejst i 1905 til minde om de danskere, som faldt i det sidste landslag mellem danskere og englændere.

Henvisninger og kilder

Min interesse for Anholt og dens besættelse blev vakt af min chef under krigen, afdøde Commander Frank Noel Stagg, R.N., hvis egen interesse for øen stammede fra første verdenskrig. Da jeg nævnte min interesse over for ham, bad han mig om at skrive besættelsens historie og pånødte mig kopier af flådedokumenter, som han havde lavet. Denne lille afhandling er stort set baseret på dette materiale, som omfatter cirka hundredet maskinskrevne A-4 sider. Intet af materialet har været offentliggjort tidligere, ejheller er den engelske beretning om besættelsen blevet fortalt tilfredsstillende, skønt den supplerer, og på nogle punkter korrigerer, de gængse danske beretninger. Tak skylder jeg også min ven Knud Skrivergaard, som lattede mit første besøg på Anholt og opildnede mig til at skrive denne korte beretning. Orlogskaptajn Jørgen Teisen, leder af Marinens Bibliotek og personalet på Hærens Arkiv og Det kongelige Bibliotek i København har ydet værdifuld hjælp med at lede mig til danske kilder. Med hensyn til

den generelle baggrund og den danske side af affærden har jeg haft nytte af følgende bøger:

- The Royal Navy. William Laird Clowes. 1900 (ny udgave).
The Naval History of Great Britain. William James. 1902.
Naval Wars in the Baltic. Roger Charles Anderson. 1910.
The Sea and the Sword. Oliver Warner. 1965.
Englænderne paa Anholt. Hans Hjort. 1907.
Anholt i Fortid og Nutid. E.A. Hobolt. 1907.
Anholt. Peter Linde. 1948.

R.S.

MARINEHISTORISKE SPØRGSMÅL OG SVAR

Som svar på de i tidsskriftet nr.1-2 stillede spørgsmål kan der bl.a. henvises til forskellig litteratur:

ad 1. I værket FLÅDEN 1.DEL - FLÅDEN GENNEM 275 ÅR (Martins Forlag 1974) side 338, spalte 2 er anført:

"Da man havde konstrueret et brugbart stangtorpedoapparat, indrettedes forskellige private bugserbåde til at kunne føre stangtorpedoer, idet disse "stangtorpedobåde" skulle afløse rorfartøjerne som patruljebåde ved Kbh's minespæringer..."

I henhold hertil har bl.a. de nævnte bugserbåde fået anbragt "torpedoapparater", hvorved der her blot må forstås de nødvendige beslag og øvrige anordninger til anbringelse og manøvrering af stangen. Der er således ikke tale om udskydningsapparater til selvbevægende torpedoer. Det første af denne art - i øvrigt et undervandsapparat - blev herhjemme installeret i torpedoskibet ESBERN SNARE 1876-77 (se VORE KRYDSERE side 49).

ad 2. Foruden korvetten THETIS ønskede man i 1945-46 at købe endnu en korvet i England. Den havde endda allerede fået navnet TRITON - men man afstod fra at føre sagen igennem. THETIS var af "Flower-klassen" og TRITON skulle antagelig have været et søsterskib af samme klasse. Så vidt vides nåede man dog aldrig frem til at få udpeget, hvilket skib det skulle være.

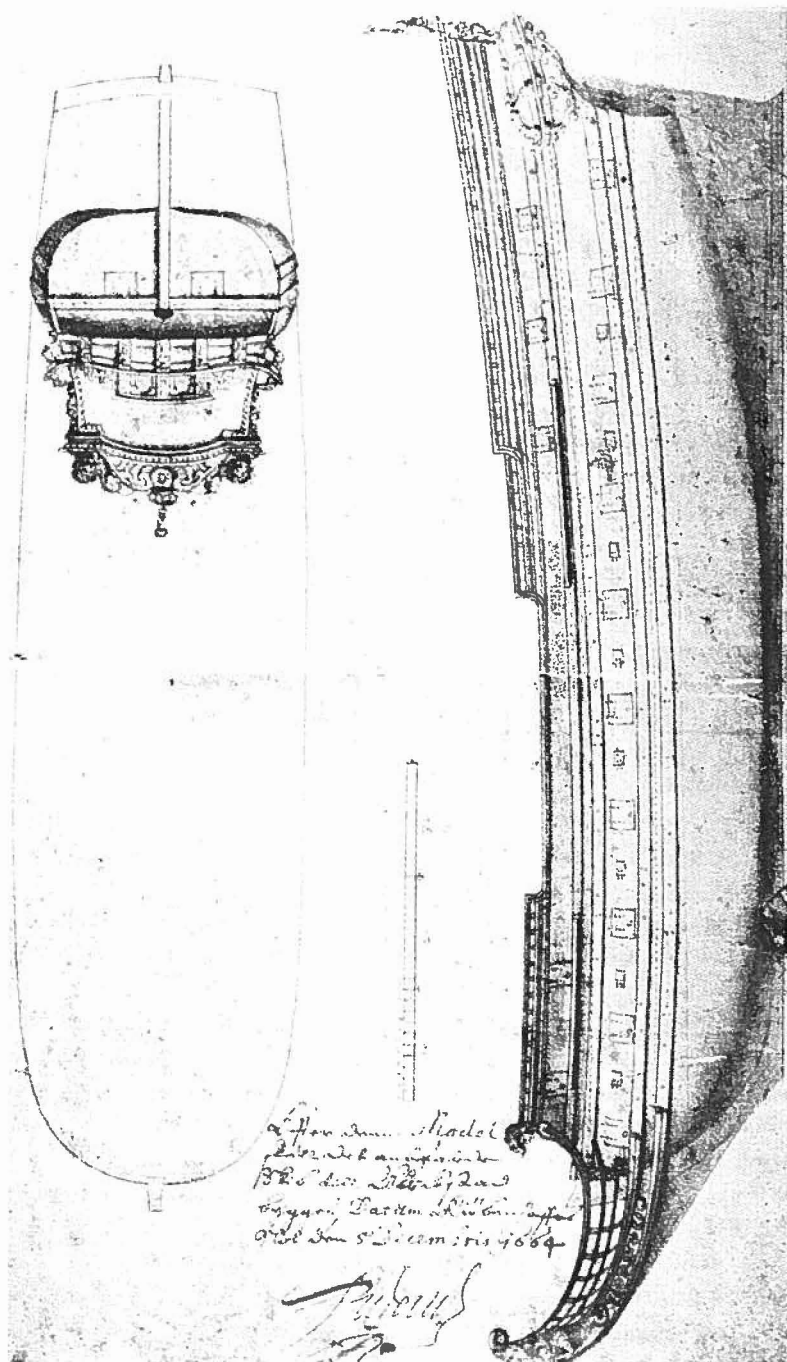
ad 3. Vedrørende motorbåden FANDANGO kan henvises til SØOFFICERSSKOLEN GENNEM 250 AAR, 1701-1951, Kbh. 1951, side 401, hvor der også findes en illustration.

R. Steen Steensen

FREGATTEN "HUMMEREN" 1664

Forsøg på identifikation af den ældste, bevarede
kg1. approberede danske skibstegning.

Den her gengivne tegning er formentlig den ældste, bevarede danske skibstegning med kongelig approbation. Den beror i dag i Søetatens Kort- og Tegningssamling i Rigsarkivet som nr. A-931. Den har tidligere været gengivet i P.Holck: Cort Adeler, Kbh. 1934; H.Barfod: Vor Flaade i Fortid og Nutid bd. I samt i J.H.Barfod: Orlogsflåden på Niels Juels tid 1648-1699, Kbh. 1963. I alle tilfælde uden identifikation. Nedenstående skal forsøges en identificering af skibet på tegningen. På blyanttegningen står anført "Effter denne Model skall det anbefalede Skib till Glyckstad bygges, Datum Kiøbenhaffns Slot den 5 Decembris 1664. Frederik R.". Om tegningen hedder det hos Holck (p.132) "Om Bygningen af denne Fregat, der efter Dimensioner og Bestykning nærmest maa betragtes som et Søsterskib til "Havfruen", idet den kun er en Ubetydelighed mindre, vides intet, idet Bygningsregnskaberne fra Glyckstad er gaaet tabt. Det maa dog antages, at Fregatten er det ene af de to Skibe: "Emanuel" og "Forgyldte Stokfisk", 28 kanoner, 100 Mand, der er opført fra en Flaadeliste fra Efteraaret 1665. Den smukke Tegning viser, at Fregatten blev bygget nærmere den hollandske end den engelske Type, og særlig er det af Interesse, at man i denne Tegning har et uimodsigeligt Bevis for, at Ordet "Model" dengang ogsaa brugtes om Tegninger til Skibe". Holck gik altså her udfra, at skibet var bygget i Glyckstad, men man må her spørge om, hvor denne oplysning stammer fra, idet teksten på tegningen i og for sig intet siger om, at skibet er bygget i Glyckstad. Der står kun, at det er det anbefalede skib til Glyckstad, d.v.s. beregnet til Glyckstad. Skibet kan altså udmærket være bygget i København eller Norge. Holcks konstatering hvad angår Glyckstad som byggested har i lange tider ledt forskere på vildspor. Ud fra den konstatering, at skibet ikke nødvendigvis er bygget i Glyckstad er samtidige flådelister atter blevet gennemgåede. Skibet på tegningen er på 32 kanoner og bygget 1665-66 til at gøre tjeneste i Glyckstad. Alle disse betingelser opfylder fregatten "Hummeren", der blev bygget 1665. Den havde 32 kanoner og blev stationeret

Tegning til dansk Fregat 1664. (Rigsarkivet).

i Glyckstad, hvor den i 1700 i forbindelse med det svenske felttog i Holsten måtte sættes på grund og gik tabt. Oplysninger om "Hummeren" kan dels søges i J.H. Barfods bog dels i Garde: efterretninger etc. bd. I. "Hummerens" mål kendes tilfældigvis meget nøjagtigt (J.Barfod p.81). Den var 106'6" lang, 25'3" bred og 8'3" i dybden. På tegningen findes en målestok og disse mål kan efterkontrolleres på tegningen. Der synes derfor ikke at være tvivl om, at fregatten på den her gengivne tegning forestiller fregatten "Hummeren" 1665-1700.

Hans Chr. Bjerg

SØVÆRNETS OFFICERSSKOLES JUBILÆUM FORBEREDES

I februar 1976 vil Søværnets Officersskole (SOS) have lagt 25 års tilværelse til de 250 år, som i sin tid er blevet beskrevet i kommandørkaptajn R.Steen Steensens bog. Denne bog tænkes med den givne anledning videreført i et jubilæumsskrift, som i første række vil søge at skildre den omfattende udvikling, skolen og uddannelsen har gennemgået siden 1951.

Tidligere skoleofficer, orlogskaptajn Finn Alsing, samler stof ind til skriftet, og marinehistorikeren, cand.mag. Hans Christian Bjerg har givet tilsagn om at ville virke som konsulent ved arbejdet. I denne tid rettes der henvendelser til de officerer i søværnet, som er udgået fra SOS inden for de sidste 25 år, for at skaffe billeder og erindringer. Udover at finde beskrivelser af de ændringer, som bl.a. samfundsudviklingen har medført på SOS, er det meningen at skaffe underholdende, muntre kadetberetninger til at dække en ikke ubetydelig del af den historie, der skal fortælles.

En række af skolens lærere fra det pågældende tidsrum vil også modtage henvendelser, men det står i øvrigt åbent for alle at indsende egnet materiale til adressen Søværnets Officersskole, Holmen, 1433 - København K. Billeder eller beretninger fra kadetuddannelsen siden 1951, som tænkes stillet til rådighed, bedes i givet fald indsendt inden udgangen af 1974 ledsaget af evt. ønsker om anonymitet, kildeangivelse, returnering af billeder eller negativer o.s.v.

Til alle indsendere siges der hermed et "på forhånd tak" og det loves dem, at alt modtaget materiale vil blive omhyggeligt behandlet med henblik på den evt. anvendelse i udarbejdelsen af jubilæumsskriftet.

SØHELTEHAVNE TIL SØVÆRNETS NYE TORPEDOBÅDE

Bygningen af 10 nye torpedobåde af typen TB 68 sættes nu igang. Navnene til de nye skibe er hentet fra søofficerer, der i søværnets historie har udmærket sig som eskadre- eller skibschef under krig eller krigslignende forhold. Nedenfor skal gengives motiveringen for de valgte navne, således som den stod anført i Marinestabens indstilling.

BILLE: Admiral Steen Andersen Bille (1751-1833) gjorde udmærket tjeneste som eskadrechef i Middelhavet i slutningen af det 18. århundrede med den opgave at beskytte dansk søfart dels under Danmarks stridigheder med Barbareskerne, dels under Napoleonskrigenes forviklede forhold. Han førte i 1807 kraftfuld kommando over Københavns sødefension og var under kanonbådskrigen samlingsmærke for marinen. (Familien Bille omfatter desuden andre søofficerer, som har forrettet udmærket tjeneste i krig og fred).

BREDAL: Viceadmiral Peter Bredal (død 1658) udmærkede sig ved det tapre forsvar af 4 skibe, som indefrosset i Nyborg Fjord 1658 blev angrebet af svenske tropper. Han udmærkede sig også i kamp under Københavns belejring samme år og faldt i slutningen af dette, da han som eskadrechef ville entre et fjendtligt skib under kamp for befrielse af Sønderborg og Als.

HAMMER: Kaptajnløjtnant Otto Christian Hammer (1822-1892) deltog med hæder i forsvaret af Vesterhavssøerne i 1. Slesvigske Krig samt førte i 1864 med stor dygtighed kommandoen over de til Vesterhavssøernes forsvar udpegede styrker og indlagde sig herved stor fortjeneste.

HUITFELDT: Kommandør Ivar Tønnesen Huitfeldt (1665-1710) var en dygtig og meget anvendt skibschef. Disponerede som chef for linieskibet DANNEBROG målbevidst og tappert under slaget i Køge Bugt 1710. Han omkom, da skibet efter at være kommet i brand sprang i luften.

KRIEGER: Kontreadmiral Johan Cornelius Krieger (1756-1824) udmærkede sig som ung i fransk tjeneste under den nordamerikanske frihedskrig, ligesom han efter tilbagevenden til dansk

tjeneste udmærkede sig under kampene mod Barbareskerne 1798-1800. Han var i 1807 chef for sødefensionens kanonbådsstyrker og indlagde sig her store fortjenester, og han deltog med hæder i resten af krigen som chef for kanonbådsstyrker.

NORBY: Søren Norby (død 1530) kæmpede som chef for flådestyrker under Kong Hans og Kong Christiern II mod Sverige og Hansaen. Han indlagde sig store fortjenester som søkriger ved sin dygtighed og energi. Han var - i modsætning til mange af datidens flådeførere - uddannet som sømand, og han viste sig i besiddelse af en åben og ridderlig karakter. Han støttede trofast Kong Christiern II's sag indtil 1526, da han måtte rømme af landet.

RODSTEEN: Marquard Rodsteen (1625-1681) deltog med hæder i søkrigen 1657-60 og senere som eskadrechef i skånske krig. Udmærkede sig særligt i Slaget i Køge Bugt 1677 under Niels Juel. Gjorde i perioden 1660-72 tjeneste i hæren som chef for Tøjhuset. (Også broderen Jens Rodsteen (1633-1706) deltog med hæder som eskadrechef i den Skånske Krig).

SEHESTED: Viceadmiral Christen Thomesen Sehested (1664-1736) blev i 1701 efter uddannelse i hollandsk og fransk orlogstjeneste første chef for det nyoprettede søkadetakademi, som han organiserede og ledede med stor dygtighed. Gjorde under den store nordiske krig fremragende tjeneste som styrkechef, bl.a. under kampene om Stralsund og Rügen, hvorved han viste sig som en både strategisk og taktisk begavelse.

SUENSON: Viceadmiral Edouard Suenson (1805-1887) gjorde i sin ungdom krigstjeneste i den franske flåde i Middelhavet. Var skibschef i Slesvigske Krig og tjente med hæder under operationer i Østersøens vestlige del. Under 2. Slesvigske Krig var han eskadrechef, bl.a. chef for Nordsøeskadren under kampen ved Helgoland. I en længere periode efter krigen var han med dygtighed chef for kadetskolen.

WILLEMOES: Premierløjtnant Peter Willemoes (1785-1808) udmærkede sig som chef for Flådebatteri Nr. 1 under slaget på Københavns red 2. april 1801. Udmærkede sig desuden som leder af troppeoverførsler mellem landsdelene 1807/08. Tilkommanderedes linieskibet PRINS CHRISTIAN FREDERIK og faldt i kampen ved Sjællands Odde.

LIDT OM AT TÆLLE KANONPORTE

- en berigtigelse -

Kort efter trykningen af det foregående nummer af Marinehistorisk Tidsskrift (7.årg./1-2) blev jeg opmærksom på, at det skib, der var blevet gengivet på tidsskriftets bagside ikke som angivet forestillede fregatten JYLLAND. Jeg havde fra Islands Nationalmuseum fået to fotografier, det ene et udsnit af det andet, med oplysninger om, at det var fregatten JYLLAND. Jeg valgte den store forstørrelse og satte fotografiet i. Efter trykningen kom jeg til at se på det andet fotografi, som var et oversigtsbillede fra Reykjaviks Red. Her kunne man tydeligt se, at flaget, der vajer agter er det franske - tricoloren! Jeg beklager dybt, at jeg ikke nøjere undersøgte fotografiet inden det blev sat i tidsskriftet. Marinehistorisk Selskabs formand, kommandørkaptajn R.Steen Steensen, der i øvrigt vil være kendt for sin store indsats inden for skibskendingslæren, havde også set, at der var noget galt og sendte nedenstående indlæg til tidsskriftet. På trods af, at jeg her er i stand til at bringe en berigtigelse og rent faktisk meddele, at det drejer sig om en fransk fregat, mener jeg alligevel at kommandørkaptajn Steen Steensens indlæg vil være af interesse, fordi det viser, hvorledes man kan udføre "marinehistorisk fjernkending".

H.C. Bjerg

På bagsiden af "Marinehistorisk Tidsskrift" Nr.1-2, 1974, er gengivet et fotografi, som i.h.t. oplysninger fra Islands Nationalmuseum skal forestille fregatten JYLLAND på Reykjaviks Red under kongebesøget 1874.

Men det kan ikke være rigtigt. Det slog mig straks, at skorstenen var for tynd og stod for agterligt i forhold til skorstenen i JYLLAND. Skorstenens ringe højde kunne skyldes, at den var sænket, hvilket var almindeligt i hine dage. JYLLANDS skorsten kunne f.eks. også sænkes! Men skorstenens tykkelse og placering talte ganske givet imod, at det kunne være JYLLAND.

Så talte jeg kanonportene, der inclusive jagerporten (men eksklusive hækportene) gav 16. Nu har jeg et fotografi af JYLLAND fra ca. 1912, da skibet var overgået i privat eje og brugtes som udstillingsskib. Det er antagelig dette eller et lig-

nende fotografi, der har været model for det i F.H. Kjølsens bog "Fregatten fortæller", side 31, gengivne maleri af Poul Sinding, hvor JYLLAND optræder med 16 kanonporte.

Men sådan har JYLLAND aldrig set ud. Tæller man kanonportene på C.F. Sørensens kendte billeder af JYLLAND udfor Heimay under kongebesøget 1874, kommer man til 17. I parentes bemærket er én af disse 17 dog ikke en rigtig kanonport, idet der omtrent på midten indgår en kul- og askeport. I samme bog, side 127, gengives den officielle plan af batteridækket og her kan inclusive kulporten og jagerporten tælles 17 porte. Også billeder i samme bog af JYLLAND på stabelen, tegnet af bygmesteren Zacharias Petersen, og af stabel afløbningen viser 17 porte på batteridækket.

Antallet 17 kan således ikke diskuteres.

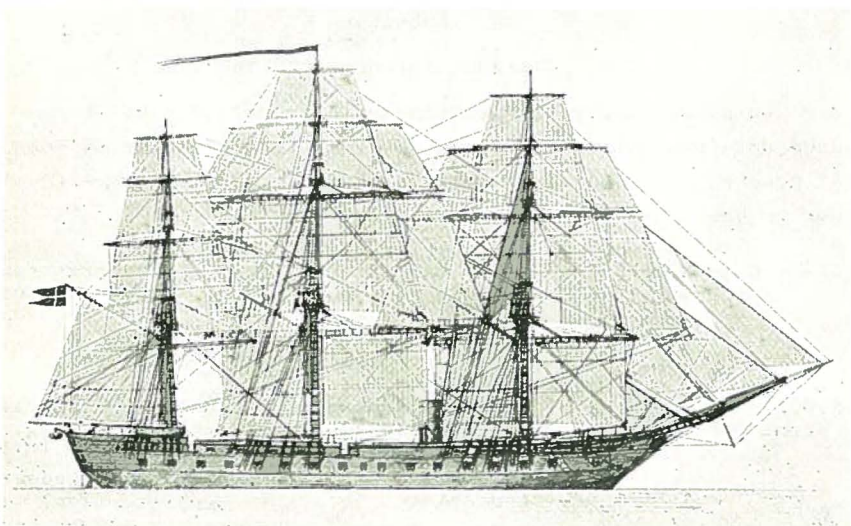
Ganske vist har jeg også andre fotografier - fra 1880'erne - hvor der kan tælles 18 "kanonporte" - men den agterste ses her at være tilkommet som et vindue i chefsbeboelsen.

Spørgsmålet er, om det kan være et billede af SJÆLLAND? På billeder i den omtalte bog side 74 ses til venstre fregatten SJÆLLAND. Ligheden med skibet i "M.T." er her bedre. Men har SJÆLLAND nogensinde været på Island?

Mest sandsynligt er det vel, at det famøse fotografi viser en fransk fregat.

JYLLAND er det i hvert fald ikke.

R. Steen Steensen.

MILITÆRHISTORIENS "HVEM FORSKER HVAD"

Foreningen De Historiestuderende ved Københavns Universitet afholdt den 3. april d.å. på initiativ af tre bestyrelsesmedlemmer et møde på Historisk Institut over emnet militærhistorie med titlen: "Hvor blev militærhistorien af" ?

I den anledning redegjorde et panel bestående af arkivar, cand.mag. Hans Christian Bjerg, Rigsarkivet, docent, fil.dr. Carl-Axel Gemzell, Lunds Universitet, direktør, dr.phil. A. Hoff, Tøjhusmuseet og Oberstløjtnant K.V. Nielsen, Hærens Officersskole dels for militærhistoriens plads ved deres respektive institutioner dels for årsagerne til dette historiske temas relative upåagtethed i Danmark. Forskellige aspekter vedrørende dansk militærhistories udvikling og nuværende status blev berørt, men en diskussion af disciplinens fremtidige placering indenfor den historiske forskning nåedes ikke.

At emnet fængsler, turde et deltagerantal på omkring tres personer dog borge for, og undertegnede mener derfor, at et indbyrdes større kendskab til de militærhistoriske emner der forskes i må have interesse, og af den grund har vi dannet nedennævnte udvalg.

Til en begyndelse opfordrer vi Dem til at give oplysninger om de land- og sømilitære emner og dermed forbundne områder, som De arbejder med eller har interesse for, til:

Militærhistorisk Kontaktudvalg
c/o S.C. Barnekows Eftf.
Gothersgade 12
1123, København K
Tlf.: (01) 14 67 44.
Tirsdag-torsdag 10⁰⁰-16⁰⁰,

der ved at videregive disse informationer vil søge at fremme arbejdet indenfor denne emnekreds. Vort første mål er således at udarbejde en militærhistoriens "Hvem forsker hvad", såfremt der er basis herfor.

Claus C. von Barnekow
stud.mag.

Hans Christian Bjerg
arkivar, cand.mag.

Erik Borgstrøm
arkivassistent

Ole Louis Frantzen
stud.mag.

Olaf Hasselager
fuldmægtig, cand.jur.

E.O.A. Hedegaard
premierløjtnant

Kaare E. Janson
stud.mag.

Knud J.V. Jespersen
universitetsadj.mag.art.

Poul Ib Liebe
forfatter, translator

P.E.Helbo Pedersen
hærhistoriker, major